

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

Γ. Αλεξάνδρου Λαυριώτου, Άθως. Αγώνες και θυσίαι. 1850-1855

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.851](https://doi.org/10.12681/makedonika.851)

Copyright © 2014, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1963). Γ. Αλεξάνδρου Λαυριώτου, Άθως. Αγώνες και θυσίαι. 1850-1855. *Μακεδονικά*, 5(1), 572-573. <https://doi.org/10.12681/makedonika.851>

αἰσθήματα τῶν Μακεδόνων, οἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς ὅλους τοὺς ὑπὲρ τῆς καλιγγενεσίας ἀγῶνας τῶν Πανελλήνων, καθ' ὃν χρόνον οἱ Βούλγαροι, ἔκυπτον ἀδιαμαρτυρήτως τὸν αὐχένα εἰς τὴν τυραννίαν τῶν Τούρκων.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Γ. Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου, Ἔθος. Ἀγῶνες καὶ θυσίαι. 1850 - 1855. Ἐγγραφα Μακεδονικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀθήναι 1962. 8ον, σ. 213 μετὰ 13 εἰκόνων.

Εἶναι πολὺ γνωστὸν ὅτι τὰ ἀρχεῖα τῶν ἱερῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀποτελοῦσι θησαυρὸν πληροφοριῶν ὄχι μόνον διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν μονῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὅλην Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς. Ἰδιαιτέρως πλούσια εἰς εἰδήσεις εἶναι διὰ τὰς ἐπαναστάσεις, πρῶτον τοῦ 1821 καὶ κατόπιν τοῦ 1854 εἰς τὴν Χαλκιδικὴν, εἰς τὰς ὁποίας ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος καὶ αἱ ἱεραὶ μοναί, ἀδιάφορον ἂν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἢ ἀποκρύφως.

Δυστυχῶς ὁ θησαυρὸς αὐτὸς ἔμεινεν ἐπὶ ἀρχαῖον χρόνον ἀνεκμετάλλευτος ὑπὸ τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν, μόλις δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἤρξισεν ἡ ἀναδίφησις αὐτοῦ ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἱστορικῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ λογίων καὶ φιλιστόρων μοναχῶν, ἐνδιαφερομένων κυρίως διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν ἰδίων μονῶν καὶ τοῦ Ὁρους ἐν γένει. Εἰς τὴν κατηγορίαν τούτων ἀνήκει καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος ἔργου Γέρον Ἀλέξανδρος, γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων αὐτοῦ δημοσιευμάτων.

Ὁ συγγραφεὺς ἔχει γνῶσιν τῶν δημοσιευθεισῶν περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1854 ἐργασιῶν, παρατηρεῖ ὅμως ἐν τῷ προλόγῳ του ὅτι τὰ περὶ αὐτῆς γραφέντα «στηρίζονται κυρίως εἰς προφορικὰς ἀφηγήσεις καὶ παραδόσεις καὶ εἰς ἐκθέσεις ξένων κρατῶν», ἀγνοηθέντων τῶν ἐπαρχόντων εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν μονῶν σχετικῶν ἐγγράφων. Τὸ κενὸν τοῦτο ἀνέλαβε νὰ συμπληρώσῃ ὁ ἴδιος διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἐγγράφων, ἀνερχομένων εἰς 105.

Τῶν ἐγγράφων προτάσσεται μακρὰ καὶ ἐνδιαφέρουσα εἰσαγωγή, διηρημένη εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον, τιτοφορούμενον «Φύλακες γοηγορεῖτε», περιλαμβάνει ἀρκετὰ ἐπὶ μέρους κεφάλαια, διδακτικώτατα διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κυρίως ἱστορίαν τοῦ Ὁρους, ὡς ἀυτοδιοικήσις τοῦ Ἄθω, Τουρκοκρατία, διοικητὴς Ἁγίου Ὁρους, ἐφοροεπίτροποι, πληθυσμὸς Ἁγίου Ὁρους, ἀλλογενεῖς, οἰκονομικὴ κατάστασις, αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τοῦ τόπου, Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, πνευματικὴ τοῦ τόπου ἀνάπτυξις. Τὸ δευτέρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων» ἀποτελεῖ ἕκθεσιν τῶν γεγονότων τῆς Ἐπαναστάσεως, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐγγράφων. Ἡ ἕκθεσις συμπληρώνει εἰς πολλὰς λεπτομερείας, ἰδίως ἀπὸ ἀγιορειτικῆς ἀπόψεως, τὰ ἥδη γνωστά. Οὕτω δίδει σαφῆ εἰκόνα τῆς στάσεως τῶν Ἀγιορειτῶν ἀπέναντι τοῦ Καρατάσου, οἱ ὁποῖοι ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς μὲν ἠρνήθησαν νὰ συνταχθῶσι

πρὸς αὐτόν, κρυφίως ὅμως πολλαχῶς τὸν ἐβοήθησαν οὐ μόνον διὰ ποικίλων ἐφοδίων, ἀλλὰ καὶ δι' ἀνδρῶν, ὡς καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν Τούρκων. Ἐπειτα καθορίζει ἀκριβῶς τὸ σημεῖον τῆς ἀποβάσεως τοῦ Καρατάσου εἰς τὴν Σιθωνίαν, τὸ ὁποῖον ἦτο ὁ ὄρμος Καλαμίτσι καὶ ὄχι ὁ λιμὴν τοῦ Κωφοῦ, ὡς καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς ἀποβάσεως. Ἐξηγεῖ ἐπίσης ἐπαρκῶς τὴν βραδύτητα τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Καρατάσου, ἡ ὁποία καὶ προουκάλεσε τὴν ἀποτυχίαν τῶν σχεδίων του, ἐξιστορεῖται δὲ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ καὶ ἡ περὶ τὴν Κομίτσαν τελευταία μάχη, μετὰ τὴν ἀτυχή ἔκβασιν τῆς ὁποίας ὁ Καρατάσος κατέφυγεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἐκεῖθεν κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ εἰς τὴν ἑλευθέραν Ἑλλάδα. Πλὴν τῶν γενικωτέρων τούτων πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ τὸ πολυάριθμον τῶν λεπτομερειακῶν εἰδήσεων, αἱ ὁποῖαι συμπληρώνουν καὶ ζωντανεύουν τὴν ὅλην εἰκόνα τοῦ ἀγῶνος.

Τὸ ἔργον συμπληροῦσι δύο χρήσιμοι προσωπογραφικοὶ πίνακες, ὁ πρῶτος τῶν κυβερνητῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀπὸ τοῦ 1686 μέχρι τοῦ 1783, ὁ δεύτερος τῶν πρωτοεπιστατῶν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1788 μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Τὸ ἔργον τοῦ λογιῶν Γέροντος ἀποτελεῖ ἀξιόλογον συμβολὴν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1854, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην ἱστορίαν τοῦ Ἁγιωνύμου Ὄρους, ἀποδεικνύει δὲ πόση καὶ πόσον πολύτιμος ἱστορικὴ ὕλη εὐρίσκεται ἀποτεθησαυρισμένη εἰς τὰ ἀγιορειτικὰ ἀρχεῖα, ἡ ὁποία περιμένει τοὺς ἐρευνητάς της.

ΣΤΙΑΦΑΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Παν. Δ. Μηλιώτη, 'Η ἐν Νεῦγν σύμβασις τῆς ἑλληνοβουλγαρικῆς μεταναστεύσεως τῆς 1]27 Νοεμβρίου 1919 καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς. Θεσσαλονίκη 1962. [Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου 51]. 8ον, σ. 38.

Ὁ συγγραφεὺς, γνωστὸς δικηγόρος ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὑπηρετήσεν ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1925 μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου τοῦ 1929 ὡς Ἑλλην ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν 3ην καὶ 5ην Ὑποεπιτροπὴν Ἑλληνοβουλγαρικῆς Μεταναστεύσεως ἐν Μακεδονίᾳ πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἐν Νεῦγν συνομολογηθείσης συμβάσεως μεταξὺ τοῦ Βενιζέλου καὶ τοῦ Σταμπουλίνσκη, ἧτις καὶ συνυπεγράφη μετὰ τῆς Συνθήκης εἰρήνης τοῦ Νεῦγν καὶ προσηρτήθη εἰς αὐτὴν αὐθημερόν.

Ὁ συγγραφεὺς μετὰ βραχεῖαν ἱστορικὴν εἰσαγωγὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξετάζει τὰ ἀπώτερα αἷτια, τὰ προκαλέσαντα τὴν σύμβασιν ταύτην, τὰ ὁποῖα εἶναι οἱ φυλετικοὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀγῶνες μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων, ἐκθέτει τὰ τῆς διαδικασίας, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν αἱ ὑποεπιτροπαὶ ἐφαρμογῆς καὶ ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως, δηλ. τὰ τῆς ὑποβολῆς αἰτήσεων μεταναστεύσεως καὶ ἐκκαθαρίσεως περιουσίας, τὰ τοῦ τρόπου ἐπιτιμήσεως τῶν